

Pridėtinės vertės mokestis pagal prekių ir paslaugų grupes 2023

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

Šioje apžvalgoje pateikiama informacija apie surinktų pajamų iš pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM), vieno iš pagrindinių valstybės biudžeto pajamų šaltinio (sudarancio apie 52 proc. visų valstybės biudžeto pajamų), pasiskirstymą pagal prekių ir paslaugų grupes, taip pat pagal šias pajamas generuojančius institucinius sektorius ir taikomus PVM tarifus.

Įmonių PVM deklaracijose nėra duomenų apie tai, už kokias prekes ir paslaugas deklaruojamas šis mokestis, todėl siekiant geriau suprasti, iš kurių prekių ir paslaugų kategorijų daugiausia generuojamos pajamos iš PVM, naudoti Valstybės duomenų agentūros rengti nacionalinių sąskaitų 2018 metų¹ duomenys, pritaikyti nuosavų išteklių² skaičiavimams. Atitinkamai buvo vertintos 2018 metais surinktos pajamos iš PVM ir tais pačiais metais galioję lengvatiniai PVM tarifai.

---

¹ Paskutiniai turimi aktualūs duomenys. Šių duomenų naujinimas nėra numatytas, tačiau, nepaisant kelių metų atotrūkio, dėl vartojimo struktūros pokyčių inertiškumo bendram vaizdui susidaryti 2018 metų duomenys laikytini aktualiais.

² Valstybių narių įnašai į Europos Sąjungos biudžetą. Nuosavų išteklių apskaičiavimo tikslais nacionalinių sąskaitų duomenys apie namų ūkių galutinį suvartojimą, valdžios sektoriaus, ne pelno institucijų ir PVM neapmokestinamų sektorių (valstybinis paštas, finansinio tarpininkavimo paslaugos, draudimo ir pensijų fondų paslaugos, švietimas, sveikatos apsauga, socialinis darbas, operacijos su nekilnojamoju turtu, pasirinkusios būti ne PVM mokėtojomis smulkiojo verslo įmonės, kurių metinė apyvarta iki 45 000 eurų) tarpinį vartojimą ir kapitalo formavimą skirstomi pagal PVM apmokestinamus sandorius ir juos suskirstant pagal PVM tarifus.

TURINYS

Išvados.....	4
Pajamų iš PVM pasiskirstymas pagal prekes ir paslaugas	4
Pajamų iš PVM pasiskirstymas pagal institucinius sektorius	5
Pajamų iš PVM pasiskirstymas pagal taikomą tarifą	6

Išvados

- Vertinant PVM pasiskirstymą pagal prekių ir paslaugų grupes, didžioji dalis PVM surenkama už maistą (apie 19 proc.) ir už su automobiliais susijusių prekių ir paslaugų naudojimą (apie 14 proc.), o mažiausiai – už prekes ir paslaugas, naudojamas sveikatos, švietimo ir mokslinėje veikloje, bei už socialinius pervedimus (dalis šių prekių ir paslaugų neapmokestinama PVM) (apie 3,7 proc.).

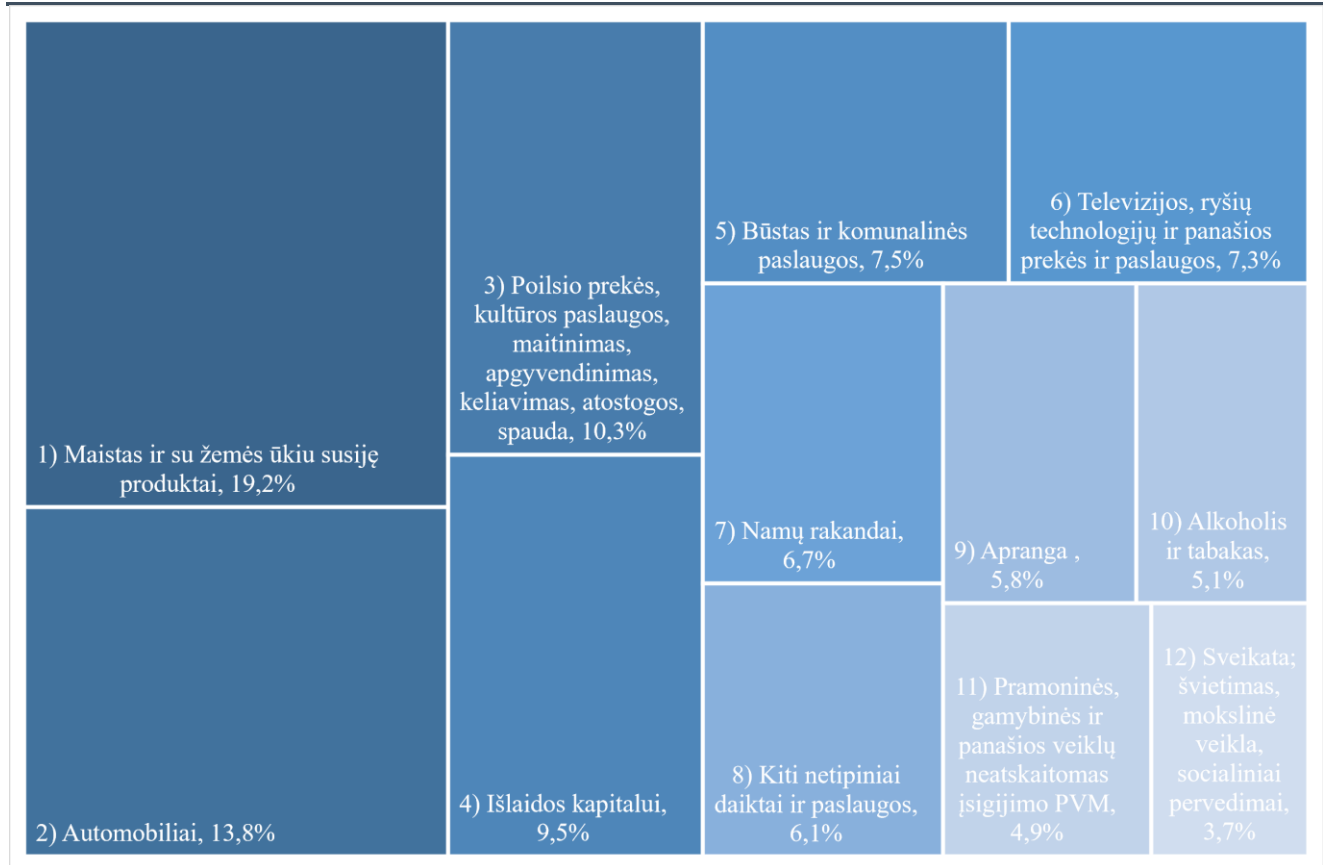
- Vertinant PVM pasiskirstymą pagal institucinius sektorius, didžioji dalis PVM (apie 80 proc.) surenkama iš namų ūkių galutinio vartojimo.

- Vertinant PVM pasiskirstymą pagal taikomus PVM tarifus, iš apmokestinimo lengvatinais 5 ir 9 proc. PVM tarifais surenkama nedidelė pajamų iš PVM dalis (apie 3,2 proc.), o valstybės biudžetas dėl to netenka dalies pajamų iš PVM (2018 metais neteko apie 222 mln. eurų, iš kurių apie 120 mln. eurų – už vaistus ir medicinos produktus).

Pajamų iš PVM pasiskirstymas pagal prekes ir paslaugas

Pajamos iš PVM suskirstytos į stambias prekių ir paslaugų kategorijas. Didžiausia dalis pajamų iš PVM surenkama už maistą bei su juo susijusias paslaugas (apie 19,2 proc.) ir už su automobiliais susijusias prekes ir paslaugas (apie 13,8 proc.), mažiausia dalis surenkama iš prekių ir paslaugų, susijusių su sveikata, švietimu, moksline veikla, ir už socialinius pervedimus, valstybės teikiamus namų ūkiams (apie 3,7 proc.). Pažymėtina, kad ši pajamų iš PVM dalis yra santykinai nedidelė, nes ne visos minėtos prekės ir paslaugos pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą (toliau – PVMĮ), apmokestinamos PVM.

1 grafikas. Pajamos iš PVM pagal prekes ir paslaugas, proc.

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūros nacionalinių sąskaitų 2018 metų duomenys, pritaikyti nuosavų išteklių vertinimams, Finansų ministerijos skaičiavimai.

Papildoma informacija apie prekių ir paslaugų grupes:

1) Maistas ir su žemės ūkiu susiję produktai: duona ir grūdų produktai; mėsa; žuvis ir jūros gėrybės; pienas, sūris, kiaušiniai; aliejus ir riebalai; vaisiai; daržovės; cukrus, uogienė, medus, šokoladas ir saldumynai; kava, arbata ir kakava; mineraliniai vandenys, gaivieji gėrimai, vaisių ir daržovių sultys, veikla, susijusi su žemės ūkio produktų auginimu, perdirbimu, kita gamybos veikla.

2) Automobiliai: automobiliai, motociklai, dviračiai, atsarginės dalys ir pagalbiniai reikmenys, degalai ir tepalai, techninė priežiūra ir remontas, kita.

4) Išlaidos kapitalui: namų ūkių naujo būsto įsigijimai; valdžios ir privataus sektorių išlaidos statiniams; žemės pardavimas statybai, verslo automobilių įsigijimo PVM atskaitos ribojimas, išlaidos nematerialiajam kapitalui (pvz., programinė įranga, prekių ženklai, patentai, autorių teisės, plėtros darbai, prestižas, taršos leidimai ir pan.); vertybių pasikeitimas (finansinis).

5) Būstas ir komunalinės paslaugos: gaminiai, medžiagos ir paslaugos būsto priežiūrai ir remontui; vandentieka, atliekų ir nuotekų surinkimas, elektra, dujos, skystas ir kietas kuras, šilumos energija.

6) Televizijos, ryšių technologijų ir panašios prekės ir paslaugos: televizijos, ryšių ir informacinių technologijų įrenginiai, įrengimas, aptarnavimas, kitas nematerialusis turtas kaip kapitalas

7) Namų rakandai: baldai ir būsto apstatymo reikmenys, grindų danga, jų remontas; namų ūkio tekstilė; elektriniai ir neelektriniai namų ūkio prietaisai, jų taisymas; stiklo dirbiniai, stalo ir kiti reikmenys; įrankiai ir įrenginiai; namų ūkio personalo ir namų priežiūros paslaugos.

8) Kiti netipiniai daiktai ir paslaugos: asmens priežiūros prietaisai, priemonės ir reikmenys, jų aptarnavimas.

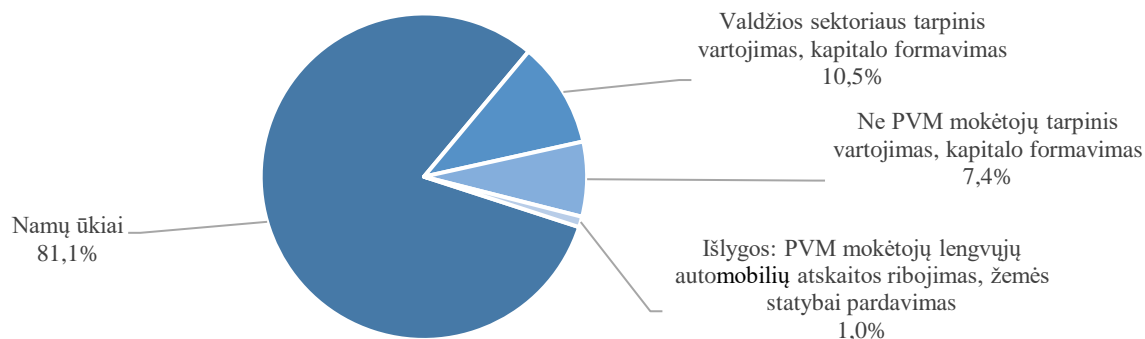
9) Apranga: drabužiai, medžiagos, aprangos gaminiai ir reikmenys, jų taisymas, valymas ir nuoma; avalynė, jos taisymas ir nuoma.

12) Socialiniai pervedimai namų ūkiams (pvz., valstybės dalinis arba visiškas kompensavimas gyventojams už vaistus, komunalines paslaugas, viešojo transporto bilietus ir pan.)

Pajamų iš PVM pasiskirstymas pagal institucinius sektorius

Nagrinėjant duomenis pagal institucinius sektorius, daugiausia PVM į valstybės biudžetą sumoka namų ūkiai (apie 81,1 proc. visų pajamų iš PVM). Subjektai, kurių prekės ir paslaugos pagal PVMĮ nuostatas neapmokestinami PVM, pvz., valdžios sektoriaus ir ne pelno institucijos, smulkusis verslas (ne PVM mokėtojai), neturintys teisės į atskaitą, į valstybės biudžetą sumoka įsigijimo PVM už prekes ir paslaugas, reikalingas jų tolesnei veiklai arba kapitalo formavimui (apie 17,9 proc.). Be to, dalis PVM sumokama taikant baigtinį sąrašą išlygų, numatytų PVMĮ: lengvųjų automobilių, įsigytų verslo tikslais, atskaitos ribojimą bei žemės, parduodamos statybos tikslais, apmokestinimą PVM (apie 1 proc.).

2 grafikas. Pajamos iš PVM pagal institucinius sektorius, proc.

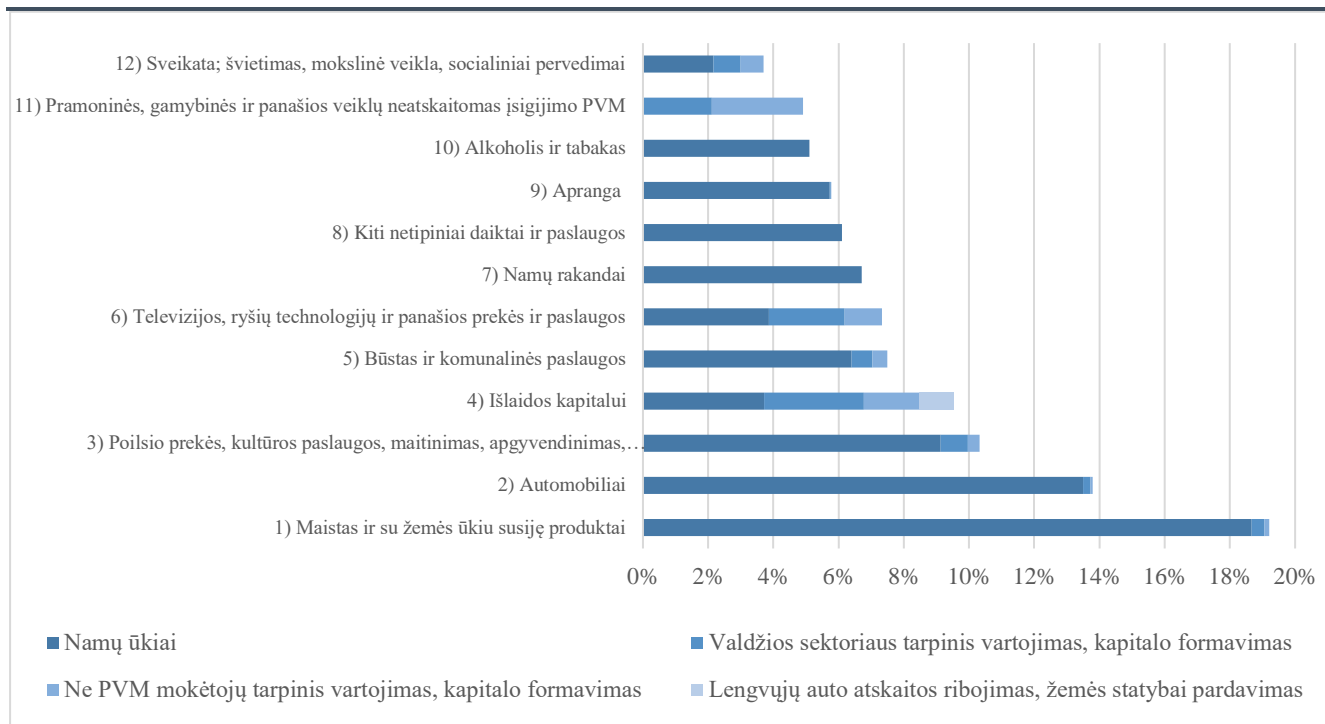

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūros nacionalinių sąskaitų 2018 metų duomenys, pritaikyti nuosavų išteklių vertinimams, Finansų ministerijos skaičiavimai.

Nagrinėjant pajamas iš PVM pagal atskiras prekes ir paslaugas ir pagal jų mokėtojų tipus, matyti, kad PVM už tam tikras prekes ir paslaugas daugiausia sumoka namų ūkiai, pvz., absoliuti dauguma pajamų iš PVM surenkama už maisto ir su automobiliais susijusias prekes ir paslaugas. Tačiau yra prekių ir paslaugų kategorijų, kurių PVM pajamų surinkimo indėlis iš namų ūkių ne toks reikšmingas, pvz.,

nuo išlaidų kapitalui, tuo tarpu valdžios sektoriaus subjektai vysto ypač stambius, strateginės reikšmės objektus ir pan.

3 grafikas. Pajamos iš PVM pagal prekes ir paslaugas ir pagal institucinius sektorius, proc.

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūros nacionalinių sąskaitų 2018 metų duomenys, pritaikyti nuosavų išteklių vertinimams, Finansų ministerijos skaičiavimai.

Pajamų iš PVM pasiskirstymas pagal taikomą tarifą

Taikant lengvatinius 5 ir 9 proc. PVM tarifus, surenkama apie 3,2 proc. visų pajamų iš PVM, likusi dalis surenkama taikant pagrindinį 21 proc. tarifą. Panaikinus lengvatinius PVM tarifus papildomai galėtų būti surinkta apie 6,3 proc. pajamų iš PVM (vertinant 2022 metų duomenimis, tai sudarytų apie 360 mln. eurų).

2018 metais Lietuvoje 5 proc. PVM tarifas buvo taikomas vaistams ir medicinos pagalbos priemonėms, kai šių prekių įsigijimo išlaidos visiškai ar iš dalies kompensuojamos Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka, taip pat nekompensuojamiesiems receptiniams vaistams. PVM už šiuos produktus nuo bendros pajamų iš PVM sumos sudarė apie 1,1 proc. Apie 0,9 procentinio punkto šios sumos sumokėjo namų ūkiai (įskaitant valstybės kompensuojamą dalį už vaistus), apie 0,1 procentinio punkto sumokėjo biudžetinės įstaigos (pvz., ligoninės), tiek pat verslas ne PVM mokėtojai, kaip neatskaitomą įsigijimo PVM.

2018 metais Lietuvoje 9 proc. PVM tarifas buvo taikomas šilumos energijai, tiekiamai gyvenamosioms patalpoms šildyti, ir karštam vandeniui; keleivių vežimo reguliaraus susisiekimo maršrutais paslaugoms; apgyvendinimo paslaugoms; knygoms ir neperiodiniams leidiniams bei laikraščiams, žurnalams ir kitiems periodiniams leidiniams. PVM iš šių prekių ir paslaugų nuo bendros pajamų iš PVM sumos sudarė apie 2,2 proc., kurią beveik visą sumokėjo namų ūkiai (įskaitant valstybės kompensuojamą dalį už šildymą ir už keleivių vežimą), ir tik vos 0,04 procentinio punkto sumokėjo biudžetinės institucijos, ne pelno organizacijos ir verslas ne PVM mokėtojai (kaip neatskaitomą įsigijimo PVM).